

Dönem : 1  
Toplantı : 4

# MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 777

## Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında imzalanan Sosyal Güvenlik hakkında Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı ve Dışişleri, Çalışma ve Plân komisyonları raporları (1/732)

T. C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi  
Sayı: 71 - 2308/4552

4 . 11 . 1964

### Millet Meclisi Başkanlığına

Çalışma Bakanlığınca hazırlanan ve Türkiye Büyük Millet Meclisine arzı Bakanlar Kurulunca 19 . 10 . 1964 tarihinde kararlaştırılan «Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında imzalanan Sosyal Güvenlik hakkında Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı», gerekçesi ve ilişkileriyle birlikte sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını rica ederim.

*İsmet İnönü*  
Başbakan

### G E R E K Ç E

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti arasında Sosyal Güvenlik konusunda akdedilmiş bulunan Sözleşmenin başlıca gayesi, her iki memlekette Sosyal Sigorta kanunlarına tabi olanların diğer tarafın ülkesine gittikleri zaman oradaki sigortalılarla eşit muamele-ye tabi tutulmalarını sağlamaktır. Akdedilen sözleşmeye göre, taraflardan birinin ülkesinden diğer tarafın ülkesine gidecek olan sigortalılar, burada buldukları sürece, kendi memleketlerinde imiş gibi sosyal sigorta haklarından yararlanacaklardır.

Bundan başka, sigorta kanunlarıyla sağlanan yardımlardan yararlanma bakımından, her iki memlekette geçen sigortalılık ve prim ödeme süreleri birleştirilmiş olacaktır.

MADDE 1. — Kanunun 1 nci maddesi Sözleşmenin onaylanmasına dairdir.

30 Nisan 1964 tarihinde Bonn'da imza edilen Sözleşmenin ihtiva ettiği hükümler, aşağıda, kendi madde numaralarıyla izah edilmiştir.

Madde 1. — Sözleşmenin 1 nci maddesinde sözleşmede yer alan tâbirlerin tarifi yapılmıştır.

Madde 2. — Bu madde, Sözleşmenin hangi sigorta kolları hakkında uygulanacağına dairdir.

Bu madde hükmüne göre, memleketimizde ve Almanya'da uygulanan sosyal sigortalara tabi bulunanlar bu Sözleşme ile tanınan haklardan yararlanacaklardır.

Madde 3. — Maddede, Sözleşmenin Âkîd Taraflar vatandaşlarıyla bunların geçindirmekle yükümlü oldukları kimseler hakkında uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

Madde 4. — Bu maddede, 3 ncü maddede belirtilen kimselerin, hak ve veeibeleri bakımından, eşit muamele-ye tabi tutulacaklarına dair hüküm vardır.

Madde 5. — Maddede, işverenin ikametgâhı veya iş merkezi diğer Âkîd Taraf ülkesinde bulunsa dahi, bu işveren emrinde çalışanlar hakkında, çalıştıkları yerde yürürlükte bulunan mevzuatın uygulanacağı belirtilmiştir.

Madde 6. — Bu madde hükmüne göre, iş merkezi Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde bulunan bir işverenin yanında çalışan bir kimse bir işin icrası için geçici olarak diğer tarafın ülkesine gönderildiği takdirde, buraya vardığı tarihten itibaren 24 ay müddetle, kendi memleketinde çalışıyormuş gibi, hakkında kendi memleketinde yürürlükte bulunan mevzuat uygulanacaktır.

Bu Kimsenin diğer Âkîd Taraf ülkesindeki çalışma süresi 24 ayı aştığı takdirde, diğer Âkîd Taraf yetkili makamının muvafakati alınmak suretiyle, hakkında kendi memleketi mevzuatının uygulanmasına devam olunacaktır.

Merkezî Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde bulunan bir nakliyat işinde çalışan ve bir işin icrası için geçici olarak diğer taraf ülkesine gönderilen bir kimse hakkında da, işyeri merkezinin bulunduğu ülkede çalışıyormuş gibi, o yer mevzuatı uygulanacaktır.

Bir işin icrası için diğer Âkîd Taraf ülkesine gönderilen hava nakliye işçisi hakkında da aynı hüküm uygulanacaktır.

Bu madde hükümlerinin uygulanmasında işçinin vatandaşlık durumuna bakılmıyacaktır.

Madde 7. — Maddede, gemiadamlarıyla yükleme, boşaltma işlerine nezaret eden kimselerin Sözleşme hükümlerinden ne şekilde yararlanacakları belirtilmektedir.

Madde 8. — Bu madde, sözleşme hükümlerinin, taraflardan birinin ülkesinden diğerine resmî vazife ile gönderilen kimselerle elçilik ve konsolosluk mensupları hakkında uygulanmıyacağını, fahrî konsolosluklarda çalışanlar hakkında ise uygulanacağını göstermektedir.

Madde 9. — Maddeye göre, işverenin veya sigortalının talebi üzerine, 5 ilâ 8 nei maddelerde belirtilen kimseler hakkında, diğer Âkîd Tarafın yetkili makamının muvafakati alınmak suretiyle, o taraf mevzuatı uygulanabilecektir.

Madde 10. — Bu madde, bir sigorta yardımının diğer bir sigorta yardımı ile veya başka kazançlarla birleşmesi halinde yardımın kısmen veya tamamen düşürülmesi hakkındadır. Kısmen veya tamamen düşürmenin hangi şartlarla ve ne gibi hallerde yapılacağı maddede belirtilmiştir. Aneak, aynı sigorta kolundan aynı sigorta vakası dolayısıyla yapılacak yardımların iki yardımın birleşmesi sayılmıyacağı da açıklanmış bulunmaktadır.

Bir sigortalıya sigortalılık ve prim ödeme sürelerine göre her iki memleket tarafından aylık bağlanmış olup da bu aylıklarda bir indirim yapılması söz konusu ise, indirim, kendilerine isabet eden hisseler nisbetinde yapılacaktır.

Madde 11. — Bu madde, bir sigortalının, hastalık ve analık halinde, yapılması gereken yardımlardan faydalanıp faydalanmıyacağı veya mecburi veya ihtiyari sigortaya tabi tutulup tutulmıyacağı hususlarını tesbit ederken, her iki memlekette geçen sigortalılık sürelerinin, aynı zamana raslamamak şartıyla, nazara alınacağına mütedairdir.

Madde 12. — Bu madde hükmüne göre, taraflardan birinin mevzuatına göre yardıma hak kazanmış bulunan bir kimse ve bunun geçindirmekle yükümlü olduğu kimseler diğer taraf ülkesine gittikleri zaman dahi bu yardımdan yararlanabileceklerdir.

Madde 13. — Madde, taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı olan bir kimsenin veya bunun geçindirmekle yükümlü olduğu kimselerin, diğer taraf ülkesinde buldukları sırada durumları derhal yardım yapılmasını gerektirdiği takdirde, kendi mevzuatlarına göre yardım yapılması talebinde bulunabileceklerini hükme bağlamaktadır.

Madde 14. — Taraflardan birinin mevzuatına göre gelir veya aylık almakta olan bir kimsenin, diğer taraf ülkesinde bulunduğu sırada hastalandığı takdirde kendi mevzuatına göre yardım yapılmasını talebedebileceğine dair olan bu maddede, bu yardımın Türkiye'de veya Almanya'da hangi merciler tarafından yapılacağı ve her iki taraf mevzuatına göre sigortalı sayılan kimseler hakkında hangi mevzuatın uygulanacağı belirtilmiştir.

Madde 15. — Madde, yukarıki maddelere göre sağlık yardımına hak kazanmış bulunan bir kimseye ve bunun geçindirmekle yükümlü olduğu kimselere yardımların hangi şartlarla ve hangi merciler tarafından yapılacağını ve yardım süresi ile sigortalının geçindirmekle yükümlü olduğu kimselerin tesbitinde hangi mevzuatın uygulanacağını göstermektedir.

Madde 16. — Bu maddede, para yardımına hak kazanmış bulunan bir kimseye bu yardımın ne şekilde ödeneceği hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Madde 17. — Madde, 15 ve 16 ncı maddeler gereğince yapılacak yardımlar tutarının ne şekilde ödeneceğine dairdir. Bu maddeye göre, yapılacak sağlık yardımları masraflarıyla ödenekler tutarı, yardımı yapan kuruma, sigortalının bağlı bulunduğu kurum tarafından ödenecektir.

Madde 18. — Bu maddede, biri Türkiye’de diğeri de Almanya’da sigortalı bulunan iki kimse- nin müştereken geçindirmekle yükümlü oldukları aile fertleri varsa ve bunlar her iki taraf mevzuatına göre de yardıma hak kazanmışlarsa, bunlara, yalnız oturdukları yer mevzuatına göre ve bu yerde geçimlerini sağlayan sigortalı dolayısıyla yardım yapılacağı, ancak, yardım süresi tesbit edilirken aynı sigorta vakası için diğer taraf mevzuatına göre yapılan yardımların nazara alınacağı belirtilmiştir.

Madde 19. — Bu maddede, taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı bulunan bir kimseye diğer taraf ülkesinde alması halinde hangi mevzuata göre yardım yapılacağı, her iki taraf mevzuatına göre cenaze masrafı ödenmesi mümkün olan hallerde ne yolda işlem yürütüleceği açıklanmaktadır.

Madde 20. — Sözleşmenin bu maddesinde, iş kazası veya meslek hastalığı halinde, taraflardan birinin mevzuatına göre sağlık yardımına hak kazanmış bulunan bir kimsenin diğer tarafın ülkesinde bulunduğu sırada da bu yardımdan yararlanacağına, ancak, bu yardımdan yararlanabilmek için diğer tarafın ülkesine gitmesine yetkili sosyal sigorta mercii tarafından muvafakat edilmesi gerektiğinde, hangi hallerde buna muvafakat edileceğine ve her iki memlekette bu yardımların hangi kurumlar tarafından yapılacağına dair hükümler yer almaktadır.

Madde 21. — Madde, iş kazası veya meslek hastalığı halinde geçici iş göremezlik ödeneğinin hangi merciler tarafından ödeneceğine mütedairdir.

Madde 22. — Bu maddede, yapılan yardımlar tutarının ilgili sosyal sigorta mercii tarafından ödeneceği hükme bağlanmıştır.

Madde 23. — Bu madde hükmüne göre, taraflardan birinin mevzuatına göre yardıma hak kazanılıp kazanılmadığının tâyininde ve meslekte kazanma gücünün ne nisbette kaybedildiğinin tesbitinde, diğer taraf mevzuatına göre iş kazası ve meslek hastalığı sayılan vakalar da nazara alınacak ancak, o taraf ülkesinde uğranılan iş kazası, meslek hastalığı sebebiyle meslekte kazanma gücünde vukua gelen azalma derecesine tekabül eden ölçüde yardım yapılacaktır.

Madde 24. — Bu maddeye göre meslek hastalığı sonucu yardıma hak kazanma halinin tesbitinde, her iki taraf ülkesinde aynı meslek hastalığına sebeb olabilecek işlerde çalışılan süreler nazara alınacaktır. Maddede, ayrıca, her iki taraf mevzuatına göre yardıma hak kazanılmış olması halinde, hangi mevzuata göre yardım yapılacağı, gelirin hangi hallerde yeniden hesaplanacağı ve hangi halde bağlanacak gelire karşılık avans verileceği belirtilmiştir.

Madde 25. — Maddede, gelirin sermaye olarak ödenmesinde, diğer taraf ülkesinde ikamet edilmiş olmasının yabancı memlekette ikamet sayılmıyacağı kaydedilmektedir.

Madde 26. — Bu madde, isteğe bağlı sigorta hakkının hangi taraf mevzuatına göre taayyün edileceğini belirtmektedir.

Madde 27. — Bu maddede, mâlûliyet, ihtiyarlık ve ölüm hallerinde aylık bağlanırken göz önünde bulundurulacak hususlar yer almıştır.

Gerek Türkiye’deki ve gerek Almanya’daki sosyal sigorta mercileri, ilgililerin aylığa hak kazanıp kazanmadıklarını ve hak kazandıkları takdirde aylık miktarını tesbit ederken bu esasları göz önünde bulunduracaklardır.

Bu esaslar, her iki memlekette geçen sigortalılık süreleri ile prim ödeme sürelerinin birleştirilmesi ve her iki merci tarafından bu sigortalılık ve prim ödeme sürelerine göre bağlanacak aylık miktarının tesbitidir. Bu duruma göre, her iki tarafın sosyal sigorta mercileri, ilgililerin aylığa hak kazanıp kazanmadıklarını tesbit ederken, iki memlekette geçen sigortalılık ve prim ödeme sürelerini birleştirecekler ve aylık miktarlarını tâyin ederken de her iki memlekette geçen prim ödeme sürelerinin birbirlerine olan nisbetini bulacaklardır. Bu şekilde tesbit edilecek aylık miktarının

her iki taraf sosyal sigorta merciiine isabet eden kısımları kendileri tarafından ödenecektir. Ancak, taraflardan birinin ülkesinde geçen prim ödeme süresi altı aydan az olduğu ve bu taraf mevzuatına göre yardıma hak kazanma şartları yerine getirilmediği takdirde, bu tarafın Sosyal Sigorta Merciiince aylık bağlanmayacaktır.

Madde 28. — Taraflardan yalnız birinin mevzuatına göre aylık bağlanmasına hak kazanan bir kimsenin tesbit olunan aylığı 27 nci maddenin uygulanması suretiyle bağlanacak aylıktan fazla ise, aradaki farkın, bu tarafın Sosyal Sigorta Merciiince ödeneceği maddede belirtilmektedir.

Madde 29. — Almanya'da muayyen zümrelerin sosyal sigortalarına ait muameleler çeşitli kurumlar tarafından yürütülmektedir. Bilfarz, madencilerin emeklilik sigortası ayrı bir kurum tarafından idare edilmektedir.

Bu maddede, Türkiye'de maden işletmelerinde yer altında geçen prim ödeme sürelerinin Almanya'da madencilerin emeklilik sigortasının uygulanmasında nazara alınması derpiş edilmekte, ayrıca maden işletmeleri tarif olunmaktadır. Yine bu madde hükmüne göre, Türkiye'de geçen bu gibi sigortalılık süreleri Alman madencileri emeklilik sandığında nazara alınmadığı takdirde, bu süreler, sigortalı son olarak müstahdem gibi çalıştırılmış ise, müstahdemler rant sigortasında, işçi gibi çalıştırılmışsa işçiler rant sigortasında nazara alınacaktır.

Madde 30 ve 31. — Mâlûliyet, ihtiyarlık ve ölüm sigortalarının uygulanmasında, 30 ncu maddede Alman sosyal sigorta mercilerinin, 31 nci maddede de Türk sosyal sigorta mercilerinin ne gibi hususları göz önünde bulunduracakları belirtilmiştir. Bunlar da, aylığın bağlanmasında göz önünde bulundurulacak esaslar ile, her iki memlekette geçen ve aylık bağlanmasında nazara alınan sigortalılık sürelerinin eşit muameleye tabi tutulması ve sigortaya ilk giriş tarihi gibi hususlardır.

Madde 32. — Bu madde, Âkîd Tarafların mevzuatına göre geçmemiş olmakla beraber, bir Âkîd Taraf mevzuatına göre nazara alınması gereken sigortalılık süresinin diğer Âkîd Taraf mevzuatına göre de sigortalılık süresi olarak sayılacağını belirtmektedir.

Madde 33. — Çocuk zamlarına taallûk eden bu madde hükmüne göre, taraflardan birinin ülkesinde çalışan ve fakat çocukları diğer taraf ülkesinde ikamet eden bir kimseye de, çocukları kendi çalıştığı ülkede imiş gibi, o yer mevzuatına göre çocuk zammı verilecektir. Bu maddede, ayrıca, hangi çocukların zamdan yararlanacağı belirtilmiştir. Ancak, çocukların ikamet ettiği ülkede çalışan ve bunların geçimini sağlayan başka bir kimse varsa ve bu kimse bu yer mevzuatına göre çocuk zammı da alıyorsa, ayrıca, diğer tarafın ülkesinde çalışan sigortalıya çocuk zammı verilmeyeceği gibi, bu hususu önleyici mevzuat da uygulanmayacaktır. Yine bu madde hükmüne göre, her iki Âkîd Taraf mevzuatına göre çocuk zammına hak kazanan bir kimseye, o aya alt çocuk zammı, ilk defa hangi taraf ülkesinde çalışmış ise o taraf mevzuatına göre verilecektir.

Madde 34. — Bu madde, çocuk zammına hak kazanabilmesi için belirli bir staj süresinin tamamlanması gerektiği takdirde, her iki taraf ülkesinde birbirini takiben geçen bütün sürelerin nazara alınacağını göstermektedir.

Madde 35. — Sözleşmenin bu maddesi, Federal Almanya ülkesi dışında vukubulan işkazaları (meslek hastalıkları) hakkındadır. İşkazasının Almanya dışında vukubulması ve memleket dışında geçen sürelerle dayanılarak Alman mevzuatına göre özel şartlarla gelir bağlanması halinde, Türk vatandaşlarıyla bunların geçindirmekle yükümlü oldukları kimseleri de, Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde ikamet ettikleri müddetçe, eşit muamele göreceklerdir.

Madde 36, 37, 38 ve 39. — Çeşitli hükümleri ihtiva eden bu maddelerde, ikamet yerinin yetkili Sosyal Sigorta Merciiine bildirilmesi mecburiyetine, para yardımlarının elde edilen kazanç veya ödenen primlere göre tesbit edilmesi halinde ne işlem yapılacağına, sözleşmenin uygulanmasında sürelerin ne suretle hesaplanacağına ve para yardımları hesaplanırken sigortalının diğer taraf ülkesinde oturan geçindirmekle yükümlü olduğu kimselerin nazara alınacağına mütedair hükümler yer almaktadır.

Madde 40 ve 41. — Para yardımlarının nasıl yapılacağına dair olan bu maddeler hükmüne göre, para yardımları, Âkîd Tarafların Sosyal Sigorta Mercilerine, ilgilinin oturduğu yerde tedavülde

bulunan para ile yapılacak ve paranın ödenmesinde o tarihte cari olan kur esas alınacaktır. Transfer muameleleri için cari olan kur, Milletlerarası Para Fonu tarafından tesbit edilen kurdur. Milletlerarası Para Fonu transfer tarihindeki muameleler için ayrı bir kura müsaade etmişse bu kur mutabek olacaktır.

Böyle bir kur mevcut değilse, paranın Amerikan dolârına veya serbest olarak değiştirilebilen diğer bir paraya veya altına olan değerine göre tesbit edilen kur esas alınacaktır. Böyle bir kur da tesbit edilmemişse, her iki taraf hak ve nasafet kaidelerine uygun bir kurun uygulanmasına müsaade edecektir.

**Madde 42.** — Bu madde, transferin kolaylıkla yapılmasını sağlamak üzere gerekli tedbirlerin alınacağına dair hükümleri ihtiva etmektedir.

**Madde 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, ve 52** — Şekle ait bazı hükümleri ihtiva etmekte olan ve bu kabûl sözleşmelerde yer alan bu maddeler, tarafların birbirlerine ne gibi malûmat vereceklerini, birbirlerine yardım edeceklerini ve bu hususta gerekli tedbirleri alacaklarını, bir taraf mevzuatına göre tanzim edilecek belgelerin resim ve haredan muaf olması halinde, diğer taraf mevzuatına göre tanzim edilecek belgelerin de resim ve haredan muaf tutulacağını, Âkîd Tarafların resmî makamlarının birbirleriyle ve ilgili kimselerle ve temsilcileriyle kendi resmî dilleri ile doğrudan doğruya muhabere edebileceklerini, bir tarafın Sosyal Sigorta Merciiine yapılacak talep, ihbar veya müracaatın diğer taraf Sosyal Sigorta Merciiine yapılmış gibi kabul edileceğini, bir Âkîd Taraf Sosyal Sigorta Merciiine verilen kararın diğer taraf ülkesinde oturan bir kimseye iadeli taahhütlü mektupla doğrudan doğruya bildirileceğini, verilen avansların mahsubunu, üçüncü şahıslardan istenecek tazminatı, prim borçlarını ve sözleşmenin yürürlük tarihinden evvel başlamış olan isteğe bağlı bir sigortanın devamına engel teşkil etmiyeceğini tasrih etmektedir.

**Madde 53.** — Bu maddede, Sözleşmenin, yürürlük tarihinden önce geçen sigortalılık süreleri ile vukua gelmiş bulunan sigorta vakaları için de uygulanacağı belirtilmektedir.

**Madde 54.** — Sözleşmenin bu maddesi, yürürlük tarihinden önce meydana gelmiş bulunan sigorta vakaları dolayısıyla ödenecek gelir veya aylıkların, yapılacak müracaat üzerine ödeneceğine veya yeniden tesbit edileceğine ve gelirin veya aylığın re'sen tesbiti gereken hallerde ayrıca müracaata mahal olmadığına dairdir. Bu madde ile, müracaat için iki yıllık bir süre tanınmıştır. Bu süre içinde müracaat yapılması halinde, gelir veya aylık Sözleşmenin yürürlük tarihinden itibaren ödenecektir.

**Madde 55, 56, 57, 58 ve 59.** — Bu maddeler, anlaşmazlığın ne şekilde halledileceğine, yürürlük tarihine, Sözleşme hükümlerinin Berlin bölgesi için de uygulanacağına, Sözleşmenin bir yıl için muteber olduğuna bu sürenin uzatılabileceğine ve ekli Protokolün, Sözleşmenin ayrılmaz bir parçası olduğuna mütedair hükümleri ihtiva etmektedir.

Sözleşmeye ekli Protokolde de, Çalışma Bakanlığınca çıkarılan genel emirlerin de Sözleşmede söz konusu edilen tüzük mahiyetinde olduğu, Sözleşmenin ileride mevzuatta yapılacak değişikliklere ve sosyal sigortalar kapsamına alınacaklara da teşmil edileceği, Kurumun isminin değişmesi halinde yeni ismin eski ismin yerine kaim olacağı, Sözleşmenin mülteciler ile çalışanların muadili olan kimseler hakkında da uygulanacağı, mâlûliyet, ihtiyarlık, dul ve yetim aylığı bağlanması gereken hallerde tahsis muameleleri sırasında avans verileceği belirtilmiştir.

Yukarıda hükümleri tahlil edilmiş bulunan Sözleşme Türk Sosyal Sigorta mevzuatı ile ahenk halindedir. Bu sebeple, Sözleşmenin tarafımızdan tasdikine bir engel bulunmamaktadır.

**MADDE 2.** — Bu kanunun yürürlük tarihini tesbit etmektedir.

**MADDE 3.** — Kanunun Bakanlar Kurulu tarafından yürütüleceğini belirtmektedir.

## Dışışleri Komisyonu raporu

*Millet Meclisi*  
*Dışışleri Komisyonu*  
*Esas No: 1/732*  
*Karar No: 15*

2 . 12 . 1964

### Yüksek Başkanlığa

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında imzalanan Sosyal Güvenlik hakkındaki Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair olan kanun tasarısı, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda görüşüldü.

Tümü üzerinde yapılan görüşmeler neticesinde, gerekçede belirtilen hususlar komisyonumuzca da yerinde görülerek, tasarı aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Çalışma Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Dışışleri Komisyonu	Kâtip ve bu rapor		
Başkanı	Sözcüsü		
Kocaeli	İstanbul	Diyarbakır	Eskişehir
Nihat Erim	O. Oran	V. Pirinçcioğlu	Ertuğrul G. Sakarya
İstanbul	İstanbul	İstanbul	İzmir
F. K. Gökay	Ö. Z. Dorman	Selim Sarper	Şinasi Osma
	Kars	Mardin	Sivas
	Sırrı Öktem	V. Dizdaroğlu	G. Sarısözen

## Çalışma Komisyonu raporu

*Millet Meclisi*  
*Çalışma Komisyonu*  
*Esas No. : 1/732*  
*Karar No. : 6*

5 . 12 . 1964

### Yüksek Başkanlığa

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında imzalanan Sosyal Güvenlik hakkındaki Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı ilgili bakanlıklar temsilcilerinin de iştirakleri ile komisyonumuzda görüşüldü.

Gerekçede arz ve izah edilen hususlar komisyonumuzca da uygun bulunmuş ve tasarı aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Plân Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan Y.

Sözcü

İzmir

Ş. Bakşık

Ankara

M. K. Erkovan

Zonguldak

R. Karakaşoğlu

Zonguldak

S. T. Müftüoğlu

Zonguldak

Y. Z. Yücebilgin

İmzada bulunamadı

M. Meclisi

( S. Sayısı : 777 )

Bütçe Plân Komisyonu raporu

Millet Meclisi  
Bütçe Plân Komisyonu  
Esas No. : 1/732  
Karar No. : 14

11 . 12 . 1964

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında imzalanan Sosyal Güvenlik hakkında Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğu dair kanun tasarısı Dışişleri ve Çalışma komisyonları raporları komisyonumuza havale edilmiş olmakla, Çalışma Bakanı ve ilgili Hükümet temsilcileri hazır oldukları halde incelendi ve görüşüldü.

Tasarı, gerekçesinde de izah edildiği veçhile akdedilmiş bulunan Sözleşmenin başlıca gayesi, her iki memlekette Sosyal Sigorta kanunlarına tabi olanların diğer tarafın ülkesine gittikleri zaman oradaki sigortalılarla eşit muameleye tabi tutulmalarını sağlamaktır. Akdedilen Sözleşmeye göre, taraflardan birinin ülkesinden diğer tarafın ülkesine gidecek olan sigortalılar, burada buldukları sürece kendi memleketlerinde imiş gibi sosyal sigorta haklarından yararlanacaklardır.

Bundan başka, sigorta kanunlarıyla sağlanan yardımlardan yararlanma bakımından her iki memlekette geçen sigortalılık ve prim ödeme süreleri birleştirilmiş olacaktır.

İşçilerimize sosyal güvenlik bakımından büyük faydalar sağlayacak olan bu Sözleşmenin uygun bulunduğu dair sevk edilmiş bulunan kanun tasarısı komisyonumuzca da yerinde görülmüştür.

Diğer taraftan Anayasamızın 65 nci maddesi gereğince, bir yıldan fazla süreli olan Türk mevzuatında mühim tadiller yapan ve malî yönden de külfetler tahmil eden bir Andlaşma olması sebebiyle bu Sözleşmenin uygun bulunduğu bir Kanunla Meclisten geçirilmesi lüzumu kanaatine varılmış ve tasarı aynen kabul edilmiştir.

Öneelik ve ivedilikle görüşülmek ve Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan Trabzon A. Ş. Ağanoğlu	Başkanvekili Sakarya B. Akdağ	Sözcü İzmir N. Mirkelâmoğlu	Kâtip Yozgat C. Sungur
Ankara M. Ete	Ankara İ. Seçkin	Artvin S. O. Avcı İmzada bulunamadı	Bahkesir A. A. Bolak
Bilecik Ş. Binay	Çanakkale Ş. İnan	Diyarbakır II. Gündoğan	Erzurum N. Diler
Erzurum A. Şenyurt	İstanbul M. Güven	İzmir N. Kürşad	Kayseri M. Sağlam
Kırşehir A. Bilgin	Konya R. Özal	Siirt A. Yaşa	Trabzon A. Şener

## HÜKÜMETİN TEKLİFİ

**Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında imzalanan Sosyal Güvenlik hakkında Sözleşmenin onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun tasarısı**

**MADDE 1.** — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti arasında 30 Nisan 1964 tarihinde Bonn'da imzalanan «Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında Sosyal Güvenlik hakkında Sözleşme» nin onaylanması uygun bulunmuştur.

**MADDE 2.** — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

**MADDE 3.** — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

19 . 10 . 1964

Başbakan	Devlet Bakanı ve
<i>İsmet İnönü</i>	Başb. Yardımcısı
Devlet Bakanı	<i>K. Satır</i>
<i>İ. S. Omay</i>	Devlet Bakanı V.
Devlet Bakanı	<i>N. Yetkin</i>
<i>N. Yetkin</i>	Adalet Bakanı
Millî Savunma Bakanı	<i>S. Çumralı</i>
<i>İ. Sancar</i>	İçişleri Bakanı
Dışişleri Bakanı V.	<i>O. Öztrak</i>
<i>K. Satır</i>	Maliye Bakanı
Millî Eğitim Bakanı	<i>F. Melen</i>
<i>İ. Öktem</i>	Bayındırlık Bakanı
Ticaret Bakanı	<i>A. H. Onat</i>
<i>F. İslimyeli</i>	Sağ. ve Sos. Yar. Bakanı
Güm. ve Tekel Bakanı	<i>K. Demir</i>
<i>M. Yüceler</i>	Tarım Bakanı
Ulaştırma Bakanı	<i>T. Şahin</i>
<i>F. Alpiskender</i>	Çalışma Bakanı
Sanayi Bakanı	<i>B. Ecevit</i>
<i>M. Erten</i>	Enerji ve Tabii Kay. Ba.
Tur. ve Tanıtma Bakanı	<i>H. Oral</i>
<i>A. İ. Göğüş</i>	İmar ve İskân Bakanı
	<i>C. Uzer</i>
	Köy İşleri Bakanı
	<i>L. Yurdoğlu</i>



**TÜRKİYE CUMHURİYETİ İLE FEDERAL ALMANYA CUMHURİYETİ ARASINDA SOSYAL  
GÜVENLİK HAKKINDA SÖZLEŞME**

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ BAŞKANI**

**VE**

**FEDERAL ALMANYA CUMHURİYETİ BAŞKANI**

Sosyal güvenlik sahasında İki devlet arasındaki münasebetleri düzenlemek arzusu ile ve kendi sosyal güvenlik mevzuatının uygulanmasında her İki devlet vatandaşlarının eşit muameleye tabi tutulmaları prensibinin teyidi maksadıyla bir Sözleşme akdi için anlaşmaya varmışlar ve bu gaye ile Sözleşmeyi akdetmek üzere temsilci olarak:

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ BAŞKANI**

Şükrü Soykan'ı, İşçi Sigortaları Kurumu Genel Müdürü,

**FEDERAL ALMANYA CUMHURİYETİ BAŞKANI**

Gerrit von Haeften, Hariciye Nezaretinde Umum Müdür Dr. Kurt Jantz Çalışma Bakanlığında Umum Müdür memur etmişlerdir.

Temsilciler usulüne uygun olarak tanzim edilen salâhiyet belgelerini karşılıklı olarak teati ettikten sonra aşağıda belirtilen hususlarda mutabakata varmışlardır.

**BÖLÜM : 1**

**Genel hükümler**

**Madde — 1.**

Bu Sözleşmenin uygulanmasında ;

**1. «Vatandaş»**

Federal Almanya Cumhuriyeti bakımından, Federal Almanya Cumhuriyeti Anayasasına göre Alman vatandaşı sayılan kimseyi,

Türkiye bakımından, Türk vatandaşlığını haiz kimseyi;

**2. «Mevzuat»**

2 nci maddede belirtilen sigorta kolları ile sosyal güvenlik yardımlarına taallük eden ve bir Akad Taraf ülkesinde veya bu ülkenin bir kısmında yürürlükte bulunan kanun, tüzük ve yönetmeliği;

**3. «Yetkili makam»**

Federal Almanya Cumhuriyeti bakımından, Çalışma ve Sosyal İşler Bakanını,

Türkiye bakımından, Çalışma Bakanlığını;

**4. «Sosyal Sigorta Mercii»**

2 nci maddede belirtilen mevzuatı uygulamakla görevli teşkilât veya makam;

**5. «Alman Sosyal Sigorta Mercii»**

Merkezi Federal Almanya Cumhuriyeti ülkesinde bulunan bir Sosyal Sigorta Merciiini,

«Türkiye Sosyal Sigorta Mercii»

Merkezi Türkiye ülkesinde bulunan bir Sosyal Sigorta Merciiini;

**6. «Yetkili Sosyal Sigorta Mercii»**

Sigortalının yardım isteğinde bulunduğu veya yardım istemek hakkına sahibolduğu veyahut son

defa çalıştığı Âkid Taraf ülkesinde ikamet ettiği sırada bağlı olduğu ve yardım isteğinde bulunabileceği Sosyal Sigorta Merciiini, bu taraf mevzuatında merci belirtilmemişse, yetkili makam tarafından belirtilecek Sosyal Sigorta Merciiini;

7. «İkamet mahallindeki Sosyal Sigorta Mercii»

İkamet mahalli için yetkili Sosyal Sigorta Merciiini, bu Âkid Taraf mevzuatında böyle bir merci belirtilmemişse, yetkili makam tarafından belirtilecek Sosyal Sigorta Merciiini;

8. «Sigortalının geçindirmekle yükümlü olduğu kimse»

Sigortalının uygulanacak mevzuatta tarif edilen geçindirmekle yükümlü olduğu kimseleri;

9. «Çalışma»

Uygulanan mevzuata göre çalışmayı veya faaliyette bulunmayı;

10. «Prim ödeme süresi»

Prim ödenmiş olan veya ödenmiş sayılan süreyi;

11. «Muadil süre»

İkame süresi, ara verme süresi veya eklenen sürelerden, uygulanan mevzuata göre, prim ödeme süresine muadil sayılanları;

12. «Sigortalılık süreleri»

Federal Almanya Cumhuriyeti bakımından, prim ödeme süreleri ile muadil süreleri,

Türkiye bakımından, uygulanan mevzuata göre sigortalılık süresi olarak kabul edilen süreleri;

13. «Para yardımı»

Her türlü zam ve ilâveleriyle birlikte para yardımını;

14. «Gelir veya aylık»

Her türlü zam ve ilâveleriyle birlikte gelir veya aylıkları;

15. «Çocuk zammı»

Federal Almanya Cumhuriyeti bakımından, 2 nei maddenin 1 nei fıkrasının (d) bendinde belirtilen yardımları,

Türkiye bakımından, işçilere çocukları için yapılan yardımı, ifade eder.

## Madde — 2.

Bu Sözleşme hükümleri, devletlerarası anlaşmalar ve devletlerüstü hukuktan doğan haklar veya bunların tatbikatı ile ilgili hususlar dışında kalmak üzere :

1. Federal Almanya Cumhuriyeti bakımından,

a) Hastalık Sigortası,

b) Kaza Sigortası,

c) İşçilerin Rant Sigortası, Hizmetlilerin Rant Sigortası, Madencilerin Emeklilik Sigortası ve Sar Bölgesinde uygulanan Madencilerin Emeklilik Sigortası,

d) İşçilerin Çocuk Zamları,

na ilişkin mevzuat;

2. Türkiye bakımından,

a) Hastalık ve Analık Sigortası,

b) İş Kazalarıyla Meslek Hastalıkları Sigortası,

c) Mâlûllük, Yaşlılık ve Ölüm Sigortaları,

d) Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğü İşçileri Emekli Sandığı,

e) Askerî Fabrikalar Tekaüt ve Muavenet Sandığı,

na ilişkin mevzuat

hakkında uygulanır.

## Madde — 3.

5 ilâ 9 neu maddelerde aksine hüküm yoksa, bu Sözleşme Âkid Taraflar vatandaşları ile bunların geçindirmekle yükümlü olduğu ve ölümlerinde hak sahibi kimseleri hakkında uygulanır.

Madde — 4.

(1) Bu Sözleşmede aksine hüküm yoksa, 3 nci maddede belirtilen kimseler, Âkîd Tarafların mevzuatına göre, hak ve vecibeleri bakımından, eşit sayılırlar.

(2) Âkîd Tarafların mevzuatına göre Sosyal Sigorta mercilerinin ve derneklerin muhtar idarelerine seçilecek kimseler ile ilgili kaza mercilerine çağrılan üyeler hakkında bu maddenin (1) nci fıkrası hükmü uygulanmaz.

Madde — 5.

6 ilâ 9 ncu maddelerde aksine hüküm yoksa, çalışanların mecburi olarak sigortaya tabi tutulmaları ve iş münasebetlerinden doğan ve işverene aidolan hak ve vecibeleri bakımından, işverenin ikametgâhı veya iş merkezi diğer Âkîd Taraf ülkesinde bulunsa dahi, çalıştıkları ülkede yürürlükte bulunan mevzuat uygulanır.

Madde — 6.

(1) İş merkezi Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde bulunan bir işverenin hizmetindeki kimse geçici olarak bir işin icrası için diğer Âkîd Tarafın ülkesine gönderdiği takdirde, bu Âkîd Taraf ülkesine vardığı tarihten başlayarak 24 ay müddetle kendi ülkesinde çalışıyormuş gibi, hakkında iş merkezinin bulunduğu Âkîd Taraf mevzuatı uygulanır.

Çalışma süresi yirmi dört ay aştığı takdirde, işçi işverenin veya işveren işçinin muvafakatini almak şartıyla, önceden istekte bulunur ve 5 nci maddenin (1) nci fıkrası hükmünü uygulamak durumunda olan diğer Âkîd Tarafın yetkili makâmı buna muvafakat ederse, bu kimse hakkında iş merkezinin bulunduğu Âkîd Taraf mevzuatının uygulanmasına devam edilir.

(2) Merkezi Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde bulunan bir nakliyat işinin işçisi bir işin icrası için geçici olarak diğer Âkîd Taraf ülkesine gönderildiği takdirde, o işçi hakkında, işyeri merkezinin bulunduğu ülkede çalışıyormuş, gibi bu Âkîd Taraf mevzuatı uygulanır.

(3) Merkezi Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde bulunan hava nakliye işinde çalışan bir işçi bir işin icrası için diğer Âkîd Taraf ülkesine gönderildiği takdirde, o işçi hakkında, işyeri merkezinin bulunduğu ülkede çalışıyormuş gibi, bu Âkîd Taraf mevzuatı uygulanır.

(4) Bu maddenin (1) ilâ (3) nci fıkralarında belirtilen hükümler, işçinin vatandaşlık durumuna bakılmaksızın, uygulanır.

Madde — 7.

(1) Âkîd Taraflardan birinin bayrağını taşıyan bir geminin mürettebatı hakkında o Âkîd Taraf mevzuatı uygulanır.

(2) Âkîd Taraflardan birinin limanında bir işçi diğer Âkîd Taraf bayrağını taşıyan bir geminin yükleme, boşaltma veya tamir işlerinde çalışır veya bu işlere nazaret ederse, o işçi hakkında limanın bulunduğu ülkenin mevzuatı uygulanır.

(3) Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde ikamet eden bir işçi diğer Âkîd Taraf bayrağını taşıyan bir gemide, geminin sahibi olmayan ve iş merkezi işçinin ikamet ettiği ülkede bulunan bir işveren tarafından geçici olarak çalıştırıldığı takdirde, bu işçi hakkında ikametgâhının bulunduğu yer mevzuatı uygulanır.

4. Bu maddenin (1) ilâ (3) nci fıkraları hükümleri, ilgili kimsenin vatandaşlık durumuna bakılmaksızın, uygulanır.

Madde — 8.

1. Âkîd Taraflardan birinin vatandaşı, Devlet veya âmme hizmeti görmek üzere, kurumu tarafından diğer Âkîd Taraf ülkesine gönderilirse, bu kimse hakkında vatandaşı bulunduğu taraf mevzuatı uygulanır.

Âkîd Taraflardan birinin vatandaşı diğer Âkîd Taraf ülkesinde vatandaşı bulunduğu tarafın dairesinde veya kendi elçilik veya konsolosluk mensuplarının şahsi hizmetlerinde çalıştırıldığı takdirde, bu kimse hakkında yukarıdaki hüküm uygulanır.

2. Fahri konsoloslukta çalıştırılanlar hakkında (1) nci fıkra hükmü uygulanmaz.

Madde — 9.

İşverenin muvafakatiyle işçinin veya işçinin muvafakatiyle işverenin isteği üzerine, 5 ilâ 8 nci maddelere göre mevzuatı uygulanacak olan Âkîd Tarafın yetkili makamı diğer Âkîd Tarafın yetkili makamının muvafakatini almak suretiyle, diğer Âkîd Taraf mevzuatının uygulanmasına müsaade edebilir. Diğer Âkîd Taraf mevzuatının uygulanmasına müsaade edildiği ve işçi de müsaade veren Âkîd Taraf ülkesinde çalıştığı takdirde, müsaadeyi alan taraf ülkesinde çalışıyormuş gibi, hakkında bu taraf mevzuatı uygulanır.

Madde — 10.

1. Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre, bir sigorta yardımının diğer bir sigorta yardımı ile veya başka kazançlarla birleşmesi halinde, sigorta yardımlarının kaldırılması, kesintiye tabi tutulması, durdurulması veya iptali gerekiyorsa, bu sigorta yardımının diğer Âkîd Taraf mevzuatına göre veya bu Âkîd Taraf ülkesinde bulunduğu sırada sağlanan ve bu yardımın kaldırılmasını, kesintiye tabi tutulmasını, durdurulmasını veya iptalini gerektirecek mahiyette bulunan sigorta yardımı ile veya başka kazançlarla birleşmesi halinde de aynı hükümler uygulanır. Her iki Âkîd Taraf mevzuatına göre sigorta yardımlarının yukarıda belirtildiği şekilde, kaldırılması, kesintiye tabi tutulması, durdurulması veya iptali gerektiği takdirde, her iki Âkîd Taraf ayrı ayrı kendi mevzuatına göre azaltılması icabeden miktarın yarısı kadar indirme yapar. Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre çalışıldığı veya belirli bir işin yapılmadığı veya mecburi sigorta hükümlerinin uygulanması gerektiği sürece isteğe bağlı olarak sigortaya devam veya yardım isteğinde bulunma hakkı kalkıyorsa, birinci cümle hükmü, diğer Âkîd Taraf mevzuatına göre çalışılması veya belirli işin yapılmaması veya mecburi sigorta hükümlerinin tatbiki halinde de uygulanır.

2. Aynı sigorta kolundan aynı sigorta vakası dolayısıyla yapılacak yardımlar (1) nci fıkrada belirtilen iki yardımın birleşmesi sayılmaz.

3. 27 nci madde hükmüne göre tesbit edilen aylıkların bu maddenin (1) nci fıkrası hükmü dâhilinde kesintiye tabi tutulması, kaldırılması, durdurulması veya iptali gerekiyorsa, 27 nci maddenin (2) nci fıkrasının (b) bendine göre Âkîd Taraflardan her birinin tahsis edeceği aylıklar, bu memleketler mevzuatına göre yapılacak indirmeler nisbetinde azaltılır.

## BÖLÜM : II.

### Hastalık ve Analık sigortaları

Madde — 11.

Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre, mecburi veya isteğe bağlı sigortaya tabi tutulmama veya yardıma müstahak olma hakkının tesbitinde diğer Âkîd Taraf mevzuatına göre geçen sigortalılık süreleri de, aynı zamana raslamamak şartıyla, nazara alınır.

Madde — 12.

(1) Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre yardıma hak kazanmış bulunan bir kimse, yetkili Sosyal Sigorta Mercii'nin önceden muvafakatini almak suretiyle, diğer Âkîd Taraf ülkesine gittiği takdirde de bu yardımdan yararlanır. Tıbbi bir mahzur görülmediği, iş göremezliğin en az üç ay süreceği anlaşıldığı ve ilgili kimse ailesinin varına gittiği takdirde, ikametgâhın değiştirilmesine muvafakat edilir. Bu şartların mevcudiyeti halinde, elde olmayan sebeplerle önceden muvafakat alınmamış olsa dahi, sonradan da muvafakat verilebilir. Analık yardımından yararlanılması için muvafakat doğumun vukuundan önce verilir.

(2) Sigortalının geçindirmekle yükümlü olduğu kimseler hakkında da (1) nci fıkra hükmü uygulanır.

Madde — 13.

(1) Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı olan bir kimsenin diğer Âkîd Taraf ülkesinde ikameti sırasında durumu derhal yardım yapılmasını gerektirdiği takdirde, bu kimse sigortalı bulunduğu Âkîd Taraf mevzuatına göre yardım talebinde bulunmak hakkını kazanır.

(2) Sigortalının geçindirmekle yükümlü olduğu kimseler hakkında da bu maddenin (1) nci fıkrası hükmü uygulanır.

Madde — 14.

(1) Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre gelir veya aylık almakta olan veya gelir veya aylık bağlanması isteğinde bulunan bir kimse diğer Âkîd Taraf ülkesinde ikamet ediyorsa, bu kimsenin hastalık sigortası bakımından hak ve vecibeleri, gelir veya aylık almak hakkına sahip olduğu Âkîd Taraf mevzuatına göre, bu Âkîd Taraf ülkesinde ikamet ediyormuş gibi, cari olur. Böyle bir kimsenin diğer Âkîd Taraf ülkesinde geçici olarak bulunması halinde, 12 nci ve 13 ncü maddeler hükümleri aynı esaslara göre uygulanır.

(2) (1) nci fıkranın uygulanmasında,

Alman mevzuatı uygulandığı takdirde, bu kimsenin aylık veya gelir bağlanması isteğinde bulunmadan önce bağlı olduğu Hastalık Sigortası Mercii, bu kimse hiçbir Hastalık Sigortası Mercii'ne bağlı bulunmamış ise, die Allgemeine Ortskrankenkasse für den Linksrheinischen Landkreis Bonn, Bad Godesberg,

Türk mevzuatı uygulandığı takdirde, İşçi Sigortaları Kurumu Genel Müdürlüğü, Ankara, Yetkilidir.

(3) Gelir veya aylık alması veyahut gelir veya aylık isteğinde bulunması dolayısıyla her iki Âkîd Taraf mevzuatına göre sigortalı sayılan bir kimse hakkında ülkesinde ikamet ettiği Âkîd Taraf mevzuatı uygulanır. Böyle bir kimsenin diğer Âkîd Taraf ülkesine geçici olarak bulunduğu devrelerde 12 nci ve 13 ncü maddeler hükümleri yukarıdaki esaslara göre uygulanır.

(4) Hastalık Sigortasına tabi bulunmaksızın Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde ikamet eden ve bu taraf mevzuatına göre hastalık halinde yardım isteme hakkına sahip olan gelir veya aylık sahibi bir kimse hakkında, durumuna göre (1) ilâ (3) ncü fıkralar hükümleri uygulanır.

(5) İkamet ettiği Âkîd Taraf ülkesinde çalışmakta olması dolayısıyla hastalık veya analık sigortasına tabi tutulan bir kimse hakkında (1) ilâ (4) ncü fıkralar hükümleri uygulanmaz.

Madde — 15.

(1) Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde ikamet eden bir kimse, bu Sözleşmenin 12 nci ve 13 ncü maddeleri veya 14 ncü maddenin (1) nci, (3) ncü veya (4) ncü fıkraları hükümlerine göre, sağlık yardımına hak kazanmış ise ve bu kimsenin ikamet ettiği yerde yetkili Sosyal Sigorta

Merciinin teşkilâtı yoksa, bu yardım ikamet ettiği yerdeki Sosyal Sigorta Mercii'nin uyguladığı mevzuata göre ve Federal Almanya Cumhuriyetinde ikamet mahallî için yetkili Allgemeines Ortskrankenkasse, böyle bir sandık bulunmadığı takdirde, bu mahal için yetkili Landkranken-kasse, Türkiye'de de İşçi Sigortaları Kurumu tarafından yapılır.

Ancak yardım süresinin ve geçimi sigortalı tarafından sağlanan kimselerinin tesbitinde yetkili Sosyal Sigorta Mercii'nin tabî olduğu mevzuat uygulanır.

(2) Âcil olmayan hallerde önemli sayılabilecek protezler ve diğer sağlık yardımları yetkili Sosyal Sigorta Mercii'nin önceden muvafakati alınmak kaydıyla yapılır.

(3) Sağlık yardımları, sigortalıya veya yardıma müstahak geçindirmekle yükümlü olduğu kimselerine ikamet mahallindeki Sosyal Sigorta Mercii'ne bağlı sigortalı veya bunun geçindirmekle yükümlü olduğu kimseleriymiş gibi, bu merci tarafından sağlanır. Sağlık hizmetinde bulunmak üzere Sosyal Sigorta Mercii ile sözleşme yapmış olan kimseler ve tesisler de aynı yükümlülük altındadırlar.

Madde — 16.

Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde ikamet eden bir kimse bu Sözleşmenin 12 nci ve 13 ncü maddeleri veya 14 ncü maddesinin (1) nci, (3) ncü veya (4) ncü fıkraları hükümlerine göre para yardımına hak kazanmış ise, bu kimsenin ikamet ettiği yerde yetkili Sosyal Sigorta Mercii tarafından ve o merciin uyguladığı mevzuata göre yapılır. Bu merciin talebi üzerine yardım, ikamet mahallindeki Sosyal Sigorta Mercii tarafından yapılır.

Madde — 17.

Yetkili Sosyal Sigorta Mercii, bu Sözleşmenin 15 ve 16 ncı maddelerine göre yapılan yardımlar tutarını, idare masrafları hariç, ikamet mahallindeki Sosyal Sigorta Mercii'ne öder.

Madde — 18.

(1) Âkîd Taraflardan her ikisinin ülkesinde sigortalı bulunan iki kimsenin aynı zamanda geçindirmekle yükümlü bulunduğu bir kimse her iki Âkîd Taraf mevzuatına göre de yardıma hak kazanmış ise, bu kimseye ülkesinde ikamet ettiği Âkîd Taraf mevzuatına göre ve bu ülkede geçimini sağlayan sigortalı dolayısıyla yardım yapılır.

(2) Yardım süresinin tesbiti hususunda Âkîd Taraflardan birinin mevzuatının uygulanmasında aynı sigorta vakası için diğer Âkîd Taraf mevzuatına göre yapılan yardımlar da nazara alınır.

**BÖLÜM : III.**

**Ölüm Sigortası (Cenaze masrafı)**

Madde — 19.

(1) Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre sigortalı bulunan bir kimse diğer Âkîd Taraf ülkesinde öldüğü takdirde, sigortalı olduğu Âkîd Taraf ülkesinde ölmüş gibi, cenaze masrafına hak kazanır.

(2) Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde ikamet eden bir kimse diğer Âkîd Taraf mevzuatına göre cenaze masrafı isteginde bulunduğu takdirde, bu kimse hakkında, mevzuatının uygulanmasını istediği taraf ülkesinde ikamet ediyormuş gibi, işlem yapılır.

(3) Bu Sözleşmenin uygulanmasında, her iki Âkîd Taraf mevzuatına göre cenaze masrafı ödenmesi mümkün olan hallerde, cenaze masrafı, ölüm hangi Âkîd Taraf ülkesinde vaki olmuş ise o taraf mevzuatına göre ödenir. Ölüm Âkîd Tarafların ülkeleri dışında vukubulmuş ise, cenaze masrafı, ölen kimse son olarak Âkîd Taraflardan hangisinin ülkesinde oturmuş ise, o yer mevzuatına göre ödenir.

**BÖLÜM : IV.**

**İş Kazaları ile Meslek Hastalıkları Sigortası**

Madde — 20.

(1) Âkid Taraflardan birinin mevzuatına göre yardıma hak kazanan bir kimse, 24 nci maddenin (1) nei fıkrasının (b) bendi hükümleri saklı kalmak şartıyla, tedavi sırasında kanuni ikametgâhını, yetkili Sosyal Sigorta Mercii'nin muvafakati ile, diğer Âkid Taraf ülkesine nakletmiş olması halinde sağlık yardımlarından da yararlanır. Tıbbi bir mahzur bulunmadığı ve ilgili ailesi yanına gittiği takdirde, ikametgâhın nakline muvafakat edilir. Bu şartların mevcudolması halinde muvafakat, elde olmıyan sebeplerden dolayı önceden alınmamış olsa dahi, sonradan verilebilir.

(2) Âkid Taraflardan birinin mevzuatına göre diğer Âkid Taraf ülkesinde bulunan bir kimseye sağlık yardımı yapılması gerektiği takdirde, bu yardım orada bulunduğu sürece yapılır.

(3) Sağlık yardımları,

Federal Almanya Cumhuriyetinde:

İkamet mahallindeki yetkili Allgemeine Ortskrankenkasse, böyle bir sandık yoksa, bu mahal için yetkili Landkrankenkasse,

Türkiye'de :

İşçi Sigortaları Kurumu,

Tarafından ve ikamet mahallindeki yetkili Sosyal Sigorta Mercilerinin uyguladığı mevzuata göre yapılır.

(4) Protez ve diğer önemli sağlık yardımları, âcil olmıyan hallerde, ancak yetkili Sosyal Sigorta Mercii'nin önceden muvafakati alınmak suretiyle yapılır.

(5) Sağlık yardımları, yardıma hak kazanan kimseye ikamet mahallindeki Sosyal Sigorta Mercii'ne bağlı sigortalı imiş gibi, bu merci tarafından sağlanır. Sağlık hizmetinde bulunmak üzere Sosyal Sigorta Mercii ile sözleşme yapmış olan kimseler ve tesisler de aynı yükümlülük altındadırlar.

Madde — 21.

Âkid Taraflardan birinin mevzuatına göre para yardımına hak kazanan bir kimseye 20 nei maddenin (1) nei veya (2) nei fıkrasında belirtilen hallerde ödenecek gelir, cenaze masrafı ve maktu yardım hariç, bu yardım;

Federal Almanya Cumhuriyetinde:

İkamet mahallindeki yetkili Allgemeine Ortskrankenkasse, böyle bir sandık bulunmadığı takdirde, bu yer için yetkili Landkrankenkasse,

Türkiye'de :

İşçi Sigortaları Kurumu,

Tarafından ve yetkili Sosyal Sigorta Mercii'nin isteği üzerine ve bu merciin uyguladığı mevzuata göre yapılır. Yetkili Sosyal Sigorta Mercii böyle bir istekte bulunurken yardımın miktarını ve âzami yardım süresini de bildirir.

Madde — 22.

Yetkili Sosyal Sigorta Mercii 20 nei ve 21 nei maddelere göre sağlanan yardımların tutarını, idare masrafları hariç, ikamet mahallindeki Sosyal Sigorta Mercii'ne öder.

Madde — 23.

(1) Âkid Taraflardan birinin mevzuatına göre, yardıma hak kazanılıp kazanılmadığının tâyiniinde ve meslekte kazanıma gücünün kaybının tesbitinde, diğer Âkid Taraf mevzuatına göre, iş kazaları (meslek hastalıkları) olarak kabul edilen vakalar nazara alınır.

(2) Âkîd Taraflardan birinin Sosyal Sigorta Mercii, bir kimsenin meslekte kazanma gücünün azalma derecesine göre hesaplanacak para yardımına yalnız (1) nci fıkranın uygulanması dolayısıyla hak kazanması halinde, bu yardımı kendi mevzuatına göre; iş kazası (meslek hastalığı) yüzünden meslekte kazanma gücünün azalma derecesine tekabül eden ölçüde yapar.

Madde — 24.

(1) Âkîd Taraflar Sosyal Sigorta Mercileri, meslek hastalığı sonucu yardıma hak kazanma halinin tesbitinde, her iki Âkîd Taraf ülkelerinde bu meslek hastalığına sebeb olabilecek işlerde çalışılan süreleri nazara alırlar. Bu hususta aşağıdaki hükümler uygulanır:

a) Yardım yapılması için gerekli şartların yerine getirilip getirilmediğini her Sosyal Sigorta Mercii, uyguladığı mevzuata göre, tesbit eder.

b) Her iki Âkîd Taraf mevzuatına göre yardıma hak kazanılması halinde, yardımlar, gelir hariç, yalnız ilgili kimsenin ülkesinde ikamet ettiği Âkîd Taraf mevzuatına göre yapılır.

c) Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre, gelire hak kazanıldığı takdirde, Sosyal Sigorta Mercii, gelirin, mevzuatı uygulanan Âkîd Taraf ülkesindeki çalışma süresinin (1) nci fıkraya göre, nazara alınan çalışma süresine isabet eden kısmını öder.

d) (c) fıkrası, aynı zamanda meslek hastalığı sonucu iş göremezlik derecesinde bir artma dolayısıyla gelirin yeniden hesaplanmasında da uygulanır.

(2) (1) nci fıkranın (a) ilâ (c) bendleri yetim ve dul gelirlerinin hesaplanmasında da uygulanır.

(3) Gelir almak için şartların yerine getirilmiş olması halinde, ilgili hangi taraf ülkesinde ikamet ediyorsa, o taraf Sosyal Sigorta Mercii gelirin verilmesine başlayıncaya kadar gereken avansı öder.

Madde — 25.

Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre gelirin sermaye olarak ödenmesinde, diğer Âkîd Taraf ülkesinde ikamet edilmiş olması, yabancı memlekette ikamet sayılmaz.

BÖLÜM : V.

Mâlûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları (Aylıklar)

Madde — 26.

İsteğe bağlı sigorta hakkı, ilgili kimsenin ülkesinde ikamet ettiği Âkîd Taraf mevzuatına göre düzenlenir. Ancak ilgili kimse son olarak diğer Âkîd Taraf mevzuatına göre isteğe bağlı sigortaya tabi tutulmuş olup da daha sonra aynı Âkîd Taraf mevzuatına göre mecburi sigortaya tabi tutulmamış ise, ülkesinde ikamet etmediği Âkîd Taraf mevzuatına göre isteğe bağlı sigortaya tabi tutulur.

Madde — 27.

Her iki Âkîd Taraf mevzuatına göre sigortalı bulunan bir kimseye bu bölümdeki hükümlere göre ve aşağıdaki esaslar dâhilinde aylık bağlanır.

(1) Âkîd Taraflardan birinin Sosyal Sigorta Mercii, bir kimsenin yardım hakkının doğması, idamesi ve ihyası için gerekli şartları yerine getirip getirmediğini tâyin ederken, diğer Âkîd Taraf mevzuatına göre geçen ve bu mevzuata göre hakkın doğmasında, idamesinde ve ihyasında nazara alınan sigortalılık sürelerini, bu süreler kendi ülkesinde geçen sürelerle aynı zamana raslamamak şartıyla, nazara alır.



(2) (1) nci fıkra gereğince aylığa hak kazanılmış olması halinde, aşağıdaki hükümler uygulanır.

a) Âkîd Taraflardan birinin Sosyal Sigorta Mercii kendi mevzuatına göre aylıkları tesbit ederken, diğer Âkîd Taraf mevzuatına göre geçen ve aylığın hesaplanmasında nazara alınması gereken sigortalılık sürelerini, bu süreler kendi mevzuatına göre geçmiş gibi, nazara alır.

b) Sosyal Sigorta Merciiince bu suretle hesaplanacak aylığın, sigorta vakasından önceki sürede, kendi mevzuatına göre, sayılması gereken sigortalılık süresinin, (a) bendinde belirtildiği üzere, her iki Âkîd Taraf mevzuatına göre nazara alınması icabeden sigortalılık süreleri toplamına olan nisbeti ile mütenasip kısmını tesbit eder. Bu suretle tesbit edilen miktar aylık olarak tahsis olunur.

c) Yabancı memlekette ikamet edilmiş olması dolayısıyla aylığın kaldırılması, kesintiye tabi tutulması, durdurulması veya iptali hakkındaki hükümler (b) bendinin tatbikatından sonra, başka sebeplerle aylığın kaldırılması, kesintiye tabi tutulması, durdurulması veya iptali hakkındaki hükümler ise (b) bendinin tatbikinden önce uygulanır.

(3) Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre, geçen sigortalılık süresi altı aydan az olduğu ve bu taraf mevzuatına göre yardıma hak kazanma şartları yerine getirilmediği takdirde, bu Âkîd Taraf Sosyal Sigorta Mercii aylık bağlamaz. Diğer Âkîd Taraf Sosyal Sigorta Mercii ise (2) nci fıkranın (a) bendine gögre hesaplanacak aylığı bağlar.

#### Madde — 22.

Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre, 27 nci madde uygulanmaksızın aylık bağlanması na hak kazanan bir kimsenin bu suretle tesbit olunacak aylığı, bu Sözleşme hükümleri dairesinde, 27 nci maddenin uygulanması suretiyle tesbit olunacak aylıktan fazla ise aradaki fark, bu Âkîd Tarafın yetkili Sosyal Sigorta Merciiince ödenir. 27 nci maddenin uygulanmaması halinde Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre aylık bağlanmasına hak kazanan bir kimsenin bu aylığı 27 nci maddenin uygulanması dolayısıyla her iki taraf mevzuatına göre bağlanacak aylıklar toplamından fazla olursa, aradaki fark bu Âkîd Tarafın yetkili Sosyal Sigorta Merciiince ödenir.

#### Madde — 29.

(1) Maden işletmelerinde yeraltında geçen ve Türk mevzuatına göre kabul edilen prim ödeme süreleri, 27 nci madde esasları dâhilinde Alman Madencileri Emeklilik Sigortasında nazara alınır. Yardıma hak kazanılması için Alman mevzuatında yeraltı kazmacılık işlerinde veya benzeri işlerde çalışmış olmak kaydı bulunduğu takdirde, Türk mevzuatına göre kabul edilen prim ödeme sürelerinden yalnız bu işlerde geçenler nazara alınır. Maden İşletmeleri, maden cevherlerinin veya benzeri maddelerin veyahut taş ve toprağın maden işçileri tarafından daha ziyade yeraltından çıkarıldığı yerlerdir.

(2) Türk mevzuatına göre kabul edilen prim ödeme sürelerinden (1) nci fıkra gereğince Alman madencileri Emeklilik Sigortasında nazara alınmayanlar, bu müddetler içinde son olarak müstahdemler gibi çalıştırılmış olanlar için Müstahdemler Rant Sigortasında, diğerleri için İşçiler Rant Sigortasında nazara alınır.

#### Madde — 30.

Alman Sosyal Sigorta Mercileri bu bölüm ile ilgili hususlarda aşağıdaki hükümleri uygularlar.

(1) Aylığın hesaplanmasında nazara alınacak esaslar Alman mevzuatına göre kabul edilen prim ödeme sürelerine göre tesbit olunur.

(2) 29 ncu maddeye göre, yetkili Alman Rant Sigortası İdaresince aylığın hesaplanmasında nazara alınacak esaslar arasında sigortalılık süresi bulunmuyorsa, bu sigorta idaresi için tayin edilmiş olan genel esaslar göz önünde bulundurulur.

(3) Türk mevzuatına göre geçen ve yardıma hak kazanılması için nazara alınması gereken sigortalılık süreleri Alman mevzuatına göre geçen ve muteber sayılan sigortalılık süreleri ile eşit muameleye tâbi tutulur.

(4) Araverme, ikame ve eklenti sürelerinin tesbiti bakımından, Türk mevzuatına göre sigortaya ilk giriş tarihi ile prim ödeme süreleri, bu süreler içinde Alman mevzuatına göre mecburi sigortaya tabi sayılan bir işte çalışıldığı takdirde, işçiler veya müstahdemler Rant Sigortasına göre, sigorta vakasından önce son defa Alman mevzuatına göre Madenciler Emeklilik Sigortasına prim ödenmiş ise, bu sigortaya göre, işe ilk giriş tarihi ve prim ödeme süreleri olarak kabul edilir.

(5) İhtiyarlık aylığına hak kazanabilmek için Alman mevzuatına göre geçen prim ödeme süreleri ile Alman mevzuatına göre mecburi sigortaya tabi sayılan işlerde Türk mevzuatına göre geçen prim ödeme süreleri eşit muameleye tabi tutulur.

(6) 27 nci maddenin (2) nci fıkrasının (a) bendinin uygulanmasında munzam sigorta primleri nazara alınmaz. 27 nci maddenin (2) nci fıkrasının (b) bendinin uygulanmasında aylık, munzam sigorta primlerine göre artırılır.

(7) Aşağıdaki hallerin bir arada tahakkuku halinde, 27 nci maddenin (2) nci fıkrası hükümleri uygulanmaz :

- a) Eklenen süreler, çocuk zammı, ve teşvik primi söz konusu değilse,
- b) 1 Ocak 1957 tarihinden önceki mevzuat uygulanmıyacaksa,
- c) Madencilerin emeklilik sigortasından iştiraki gerektiren bir yardım söz konusu değilse, ve
- d) 27 nci maddenin (3) ncü fıkrası hükmü uygulanmıyacaksa.

(8) Alman mevzuatına göre sigortaya devam hakkının tesbitinde, Alman mevzuatına göre mecburi sigortaya tabi sayılan işlerde Türk mevzuatına göre geçen prim ödeme süreleri nazara alınır. Alman mevzuatına göre mecburi sigortaya tabi bir işte çalışılmamış ise, söz konusu edilen prim ödeme sürelerinden sonuncusu, müstahdem olarak çalışılmak suretiyle ödenmişse müstahdemler Rant Sigortasına, işçi olarak çalışılmak suretiyle ödenmesine İşçiler Rant Sigortasına göre devam işlemi yürütülür.

9. Alman mevzuatına göre geçmiş veya geçecek olan isteğe bağlı sigortalılık sürelerinden Türk mevzuatına göre mecburi sigortaya tabi bulunan süreler için ödenmiş isteğe bağlı sigorta primi sayılır. Alman mevzuatına göre isteğe bağlı sigortada geçmiş veya geçecek olan prim ödeme sürelerinden Türk mevzuatına göre mecburi sigortaya tabi sayılacak olanlara tekabül edenler için de aynı hükümler uygulanır.

#### Madde — 31.

Türk Sosyal Sigorta Mercileri bu bölümle ilgili hususlarda aşağıdaki hükümleri uygulurlar.

1. Aylığın hesaplanmasında nazara alınacak esaslar Türk mevzuatına göre kabul edilen prim ödeme sürelerine göre tesbit olunur.

2. Alman mevzuatına göre geçen ve yardıma hak kazanılması için nazara alınması gereken sigortalılık süreleri Türk mevzuatına göre geçen ve muteber sayılan sigortalılık süreleriyle eşit muameleye tabi tutulur.

3. Bir kimse Türkiye'de sigortaya tabi tutulmadan önce Almanya'da bir Rant Sigortasına tabi tutulmuşsa, bu kimse için Almanya'da Rant Sigortasına ilk girdiği tarih, Türkiye'de sigortaya ilk giriş tarihi sayılır.

4. İsteğe bağlı sigortaya devam hakkının Türk mevzuatına göre tesbitinde Alman mevzuatına göre geçen süreler nazara alınır.

#### Madde — 32.

Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre geçmiş olmamakla beraber, bu Âkîd Taraf mevzuatına göre nazara alınması gereken sigortalılık süreleri diğer Âkîd Taraf mevzuatına göre de sigortalılık süresi olarak kabul edilir.

## BÖLÜM : VI.

### Çocuk zammı

#### Madde — 33.

(1) Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde çalışan ve çocukları diğer Âkîd Taraf ülkesinde ikâmet eden bir kimse, çocukları çalışmakta olduğu ülkede ikamet ediyormuş gibi çalıştığı yer mevzuatına göre çocuk zammı alır.

(2) (1) nei fıkrada belirtilen çocuklardan aşağıda yazılı olanlar anlaşılır. İlgilinin :

- a) Nesebi sahih çocukları,
- b) Geçimi üvey baba veya üvey ana tarafından sağlanan üvey çocukları,
- c) Nesebi sahih olarak kabul edilen çocukları,
- d) Evlât edinilen çocukları,
- e) Geçimleri kendisi tarafından sağlanan nesebi gayrisahiî çocukları,

(Ancak, babalar için, babahğına hükmedilmiş veya geçiminin sağlanması babaya tevdi edilmiş olması şarttır.)

(3) Çocukların ikamet ettiği Âkîd Taraf ülkesinde çalışan ve bunların geçimini sağlamakla yükümlü olan başka bir kimsenin bu taraf mevzuatına göre çocuk zammına hak kazanmış bulunması halinde, (1) nei fıkra hükmü uygulanmaz. (1) nei fıkrada belirtilen nitelikte bir kimsenin bulunması sebebiyle çocuk zammının, çocuğun ülkesinde ikamet ettiği Âkîd Tarafın mevzuatına göre hak sahibi bulunan kimseye ödenmesi yükümlülüğünü kaldıran mevzuat uygulanmaz.

(4) Bir takvim ayı içinde her iki Âkîd Taraf mevzuatına göre çocuk zammına müstahak olan bir kimse; bu aya ait çocuk zammını, yalnız, ülkesinde ilk çalıştığı Âkîd Taraf mevzuatına göre alır.

#### Madde — 34.

Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre çocuk zammına hak kazanılması, sigortalılık sürelerinin veya muadili sürelerin tamamlanmasına bağlı olan hallerde, her iki Âkîd Taraf ülkelerinde birbirini takiben geçen bütün süreler nazara alınır.

## BÖLÜM : VII.

### Çeşitli hükümler

#### Madde — 35.

Federal Almanya ülkesi dışında vukubulan iş kazalarına (meslek hastalıklarına) ve bu ülke dışında kabul edilmiş bulunan sürelerle dayanılarak Alman mevzuatına göre özel şartlarla gelir ödenmesi halinde, Türk vatandaşları ve bunların, Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde ikamet ettikleri müddetçe, geçindirmekle yükümlü oldukları kimseleri ile dul ve yetimleri hakkında 4 neü maddenin (1) nei fıkrası hükmü uygulanır.

#### Madde — 36.

Bu Sözleşme, yabancı memleketlerde ikamet edilmiş olması halinde, ikamet mahallinin yetkili sosyal sigorta merciine bildirilmesi veya bu mercinin tesbit edeceği bir makama müracaat mecburiyetini ortadan kaldırmaz.

Madde — 37.

Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre para yardımları elde edilen kazanç veya ödenen primlere göre tesbit edildiği takdirde, 30 ve 31 nci maddelerin (1) nci fıkraları hükümleri saklı kalmak şartıyla, bu Âkîd Taraf mevzuatına göre geçen sigortalılık süresi içinde elde edilen kazançlar veya ödenen primler ortalaması diğer Âkîd Taraf mevzuatına göre geçen ve bu Sözleşmeye göre nazara alınması gereken sigortalılık süresi içinde elde olunan kazançların veya ödenen primlerin ortalaması sayılır.

Madde — 38.

Âkîd Taraflardan birinin mevzuatının uygulanmasında, diğer Âkîd Taraf mevzuatına göre geçen prim ödeme sürelerinin nazara alınması gerektiği takdirde, Türk mevzuatına göre geçen yedi prim ödeme günü, Alman mevzuatına göre bir prim ödeme haftası, Türk mevzuatına göre geçen otuz prim ödeme günü, Alman mevzuatına göre bir prim ödeme ayı, veya aksisi, olarak kabul edilir. Bir takvim yılı içinde Türk mevzuatına göre geçen prim ödeme günleri, Alman mevzuatının uygulanmasında, en fazla, bir sigortalılık yılı veya oniki takvim ayı olarak kabul edilir.

Madde — 39.

Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre para yardımlarının hesaplanmasında, ilgilinin diğer Âkîd Taraf ülkesinde ikamet eden geçindirmekle yükümlü olduğu kimseletti de nazara alınır.

Madde — 40.

Âkîd Taraflardan birinin Sosyal Sigorta Mercii diğer Âkîd Taraf ülkesinde oturan bir kimseye para yardımlarını, oturduğu yerde tedavülde bulunan para ile de yapmaya yetkilidir. Sosyal Sigorta Mercii, sigortalıya yapacağı para yardımlarını, bu yardımın yapıldığı gün cari olan kur üzerinden öder.

Madde — 41.

(1) Bu Sözleşme gereğince yapılacak ödemelerde transfer tarihindeki muameleler için cari kur esas alınır.

(2) Transfer tarihindeki muameleler için cari olan kur Milletlerarası Para Fonu ile birlikte tesbit edilen kura (par value) tekabül etmekte olup bunun Milletlerarası Para Fonu hakkındaki Anlaşmanın 4 nci maddesinin 3 nci bölümündeki kur sınırlam içinde bulunması gerekir.

(3) Milletlerarası Para Fonu transfer tarihindeki muameleler için, 2 nci fıkroda belirtilenden ayrı bir kura müsaade etmişse bu kur muteber olur.

(4) Âkîd Taraflardan birinin parası için transfer tarihinde 2 nci veya 3 nci fıkra hükümlerine uygun bir kur mevcut değilse, bu Âkîd Taraf kendi parasının Amerikan dolarına veya serbest olarak tahvil edilebilen diğer bir paraya veya altına olan değerine göre tesbit ettiği kur esas alınır. Böyle bir kur da tesbit edilmemiş ise, her iki Âkîd Taraf, hak ve nafaset kaidelerine uygun bir kurum uygulanmasına müsaade ederler.

Madde — 42.

(1) Para yardımına hak kazanmış olan bir kimsenin yabancı memlekette ikameti sırasında, bu yardımı almaya yetkili olduğunu bildirdiği, kendi ülkesinde oturan bir kimseye verilmesi mecburiyetine mütedaîr Âkîd Taraflardan birini uyguladığı mevzuat ve nizamlar, sigortalı diğer Âkîd Taraf ülkesinde ikamet ediyorsa, bu Sözleşmenin tatbikinde uygulanmaz.

(2) Her iki Âkîd Taraf, bu Sözleşmeye göre, bir Âkîd Taraf ülkesinden diğer Âkîd Taraf ülkesine yapılacak olan her türlü ödemelerin kolaylıkla transfer edilebilmesi için gerekli mevzuat değişikliğini yapmakla ve transfer müsaadelerinin hiçbir tahdide tabi tutulmaksızın ve süratle verilmesi hususunda yetkili makamlara talimat vermekle yükümlüdürler.

(3) Âkîd Taraflar arasında yapılan transferlere tahdit konduğu takdirde, Âkîd Taraflar, bu Sözleşmeye göre bir Âkîd Taraf ülkesinden diğer Âkîd Taraf ülkesine yapılacak transferlerin hiçbir tahdide tabi tutulmaksızın yapılabilmesini derhal sağlarlar.

**Madde — 43.**

Âkîd Tarafların resmî makamları, mahkemeleri ve Sosyal Sigorta Mercileri yekdiğerine yaptıkları bütün yardımları, bu Sözleşmenin uygulanmasında, diğer Âkîd Tarafın resmî makamlarına, mahkemelerine ve Sosyal Sigorta Mercilerine de sağlarlar. Yapılan yardımlar, tıbbi muayeneler hariç, ücretsizdir. Tıbbi muayene masrafları, sağlık tesislerinde yaptırılacak müşahede masrafları ve bununla ilgili sair masraflar ve yol paraları bu işlerin yapılmasını isteyen makam tarafından ödenir.

**Madde — 44.**

(1) Âkîd Taraflardan birinin resmî makamına, mahkemesine veya Sosyal Sigorta Merciiine ibrazı gereken belgeler veya diğer evrak vergi ve resimden kısmen veya tamamen muaf ise, bu muafiyet, bu Sözleşmenin uygulanmasında, diğer Âkîd Tarafın resmî makamına, mahkemesine veya Sosyal Sigorta Merciiine ibraz edilecek belge ve diğer evraka da teşmil edilir.

(2) Bu Sözleşmenin uygulanmasında Âkîd Taraflardan birinin resmî makamına, mahkemesine veya Sosyal Sigorta Merciiine verilecek olan ve tanzim eden makamın mühürünü veya damgasını taşıyan belgelerin, diğer Âkîd Tarafın resmî makamlarında, mahkemelerinde ve Sosyal Sigorta Mercilerinde muameleye konulması için ayrıca tasdiki istenmez.

**Madde — 45.**

(1) Âkîd Tarafların resmî makamları, mahkemeleri veya Sosyal Sigorta Mercileri, bu Sözleşmenin uygulanmasında, birbirleriyle ve ilgili kimseler ve temsilcileri ile kendi resmî dilleriyle doğrudan doğruya muhabere edebilirler. Gereken hallerde mütercimden yararlanılmasına mütedair mevzuat hükümleri saklıdır.

(2) Âkîd Taraflardan birinin resmî makamları, mahkemeleri ve Sosyal Sigorta Mercileri verilen dilekçeleri veya sair belgeleri, munhasıran diğer Âkîd Tarafın resmî dilinde yazılmış olması yüzünden, reddedemezler.

**Madde — 46.**

(1) Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre, o tarafın resmî makamına, mahkemesine, Sosyal Sigorta Merciiine veya diğer bir makamına verilmesi gereken talepname, beyanname ve dilekçe diğer Âkîd Tarafın muadili resmî makamına, mahkemesine, Sosyal Sigorta Merciiine veya diğer bir makamına verilmiş ise, yetkili makam ve mercie verilmiş kabul edilir. Talepnamenin, beyannamenin ve dilekçenin bu makam ve mercilere verildiği tarih yetkili makama ve mercilere verildiği tarih olarak kabul edilir.

(2) Âkîd Taraflardan birinin makam veya mercii tarafından alınan talepname, beyanname ve dilekçe vakit geçirilmeksizin diğer Âkîd Tarafın yetkili makam veya merciiine gönderilir.

**Madde — 47.**

Âkîd Taraflardan birinin Sosyal Sigorta Merciiinin kararları, diğer Âkîd Taraf ülkesinde oturan bir kimseye doğrudan doğruya iadeli taahhütlü mektupla bildirilir.

Madde — 48.

(1) Yetkili makamlar, bu Sözleşmenin uygulanması için alman tedbirlerle bu Sözleşmenin uygulanması ile ilgili olarak kendi mevzuatlarında yapılan değişiklik ve ek olarak çıkarılan mevzuat hakkında karşılıklı olarak birbirlerine bilgi verirler. Yetkili makamlar, bu Sözleşmenin uygulanması ile ilgili hususları doğrudan doğruya aralarında yapacakları bir anlaşma ile tesbit ederler.

(2) Bu Sözleşmenin uygulanmasını kolaylaştırmak üzere irtibat büroları teşkil edilir.

İrtibat büroları şunlardır :

Federal Almanya Cumhuriyetinde :

Hastalık sigortası için,

der Bundesverband der Ortskrankenkassen, Bad Godesberg,

İş kazaları sigortası için,

Der Hauptverband der Gewerblichen Berufsgenossenschaften e. v., Bonn.

İşçilerin Rant sigortası için,

die Landesversicherungsanstalt Oberfranken und Mittelfranken, Bayreuth.

Müstahdemlerin Rant sigortası için,

die Bundesversicherungsanstalt für Angestellte, Berlin;

Madencilerin emeklilik sigortası için,

die Ruhrknappschaft, Bochum;

Sar bölgesindeki kömür madeni işçileri emeklilik sigortası için,

Die Landesversicherungsanstalt für das Saarland, Saarbrücken;

Çocuk zammı için,

die Bundesanstalt für Arbeitsvermittlung und Arbeitslosenversicherung, Nürnberg;

Türkiye'de :

Bütün sigorta kolları için,

İşçi Sigortaları Kurumu Genel Müdürlüğü,

Ankara

(3) İşçilerin Rant Sigortası ile müstahdemlerin Rant Sigortası ve madencilerin Emeklilik Sigortası için teşkil edilen Alman İrtibat Büroları, aynı zamanda, V nei bölüme göre hak kazanılan ve Federal Almanya Bundesbahn - Versicherungsanstalt veya seekasse sahasına girmiyen yardımları yapmaya yetkilidir.

Madde — 49.

(1) Âkîd Taraflardan birinin avans ödeyen bir Sosyal Sigorta Mercinin isteği üzerine bu Sosyal Sigorta Mercii hesabına, diğer Âkîd Tarafın yetkili Sosyal Sigorta Mercii kendi mevzuatına göre hak kazanılmış olup yapılmakta bulunan veya sonradan yapılacak olan yardımlardan bu avans tutarını mahsubeder.

(2) Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre, hastalık, halinde, yetkili Hastalık Sigortası Mercii tarafından yapılması gereken para yardımı dolayısıyla gelir veya aylığını tamamen veya kısmen yetkili Hastalık Sigortası Merciiine devri gerektiği takdirde, bu devir yükümlüğü, diğer Âkîd Taraf mevzuatına göre ödenen gelir ve aylıklar için de uygulanır.

(3) Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre para yardımına hak kazanan bir kimse veya bunun geçindirmekle yükümlü olduğu kişileri, yardıma hak kazandıkları süre için, diğer Âkîd Taraf Sosyal Yardım müessesesinden yardım görmüşlerse bu para yardımları, ödemeyi yapan Sosyal Yardım müessesesinin isteği üzerine ve onun hesabına bu Sosyal Yardım müessesesinin merkezi, para yardımını yapacak olan Âkîd Taraf ülkesinde imiş gibi, tevkif edilir.

Madde — 50.

(1) Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre, diğêr Âkîd Taraf ÷lkesinde olan bir sigorta vakası dolayısıyla yardıma hak kazanan bir kimse diğêr Âkîd Taraf nizamlarına göre üçüncü bir şahıstan zararın tazminini istemek hakkına sahip ise, bu hak, ilgili mevzuat dairesinde, yardımcı yapacak olan Âkîd Tarafın Sosyal Sigorta Merciiine intikal eder.

(2) Âkîd Taraflardan birinin Sosyal Sigorta Mercii üçüncü bir şahıstan doğrudan doğruya bir tazminat istemek hakkına sahip ise, diğêr Âkîd Taraf bu hakkı tanıır.

(3) Aynı sigorta vakası dolayısıyla Âkîd Taraflardan her ikisinin Sosyal Sigorta Mercileri de tazminat isteme hakkına sahip iseler, bunlar müteselsil alacaklı sayılırlar. Bu Sosyal Sigorta Mercileri alınacak tazminatı yapacakları yardımlarla orantılı olarak paylaşırlar.

Madde — 51.

Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre diğêr Âkîd Taraf ÷lkesinde ikamet eden bir kimsenin borçlandığı Sosyal Sigorta primleri, borçlunun ikamet ettiği ÷lkede yürürlükte bulunan mevzuata göre borçlanılmış primler gibi tahsil edilir.

Madde — 52.

Bu Sözleşme, yürürlük tarihinden evvel başlamış bulunan isteğe bağlı bir sigortanın devamına mâni değildir.

Madde — 53.

Bu sözleşme yürürlük tarihinden önce geçen sigortalılık süreleri ile vukua gelmiş bulunan sigorta vakaları için de uygulanır. Bu husus Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki sürelere ait yardımlar ile primlerin bir defaya mahsus olmak üzere yapılması gereken ve toptan ödeme veya prim iadesi suretiyle karşılanan yardımlar için yeniden bir hak doğurmaz.

Madde — 54.

(1) Bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önce vukua gelmiş bulunan sigorta vakaları için ödenecek gelir veya aylıklar, yapılacak müracaat üzerine, bu tarihten başlanarak ödenir veya yeniden tesbit olunur. Bu gelir veya aylıkların mevzuata göre re'sen tesbiti gerekiyorsa, gelir veya aylık tesbiti için müracaata mahal yoktur.

(2) Gelir veya aylığın (1) nei fıkra gereğince yeniden tesbitinde ilgilinin gelir veya aylığa hak kazanmadığı anlaşıldığı veya bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten önceki süreye aid olmak üzere son defa tesbit edilen gelir veya aylıktan daha az gelir veya aylığa hak kazandığı tesbit edildiği takdirde, daha fazla olanı tahsis olunur.

(3) (1) nei fıkra gereğince yapılacak müracaat bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde yapılmış ise, gelir veya aylık veyahut yükseltilem gelir veya aylık hakkı bu Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten başlar.

Madde — 55.

(1) Âkîd Taraflar arasında bu Sözleşmenin tefsir veya uygulanmasıyla ilgili olarak çıkacak anlaşmazlıkları Âkîd Tarafların yetkili makamları müzakere yolu ile halletmeye çalışırlar.

(2) Anlaşmazlık bu şekilde halledilmediği takdirde, Âkîd Taraflardan birinin isteği üzerine anlaşmazlığın halli bir hakem heyetine verilir.

(3) Hakem heyeti, her vaka için ayrı olmak üzere, Âkîd Taraflardan herbirinin göstereceği bir üye ile Âkîd Tarafların hükümetlerinin birlikte kararlaştıracakları üçüncü bir Devletin vatandaşı bir başkandan teşekkül eder. Âkîd Taraflardan birinin hakem heyetine müracaat

edeceğini diğer Akıd Tarafa bildirdiği tarihten itibaren üyelerin iki ay içinde, başkanın da üç ay içinde tâyini gerekir.

(4) 3 ncü fıkra ile tesbit edilen müddetlere riayet edilmediği veya başkaca bir anlaşmaya da varılmadığı takdirde, Akıd Taraflardan her biri, gerekli tâyinlerin yapılması için, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Başkanına müracaatta bulunabilir. Başkanın Akıd Taraflardan birinin vatandaşı olması veya bu vazifeyi başka sebeplerle yerine getirememesi halinde, tâyinler başkan yardımcısı tarafından yapılır. Başkan yardımcısının da Akıd Taraflardan birinin vatandaşı olması veya onun da bu vazifeyi yerine getirememesi halinde, mahkemenin Akıd Taraflar vatandaşı olmıyan en kıdemli bir mensubu bu tâyini yapar.

(5) Hakem heyeti çoğunlukla karar verir. Bu karar tarafları bağlar. Akıd Taraflardan her biri kendi seçtiği üye ile hakem heyetinin bu vakanın görüldüğü sırada bulunduracağı temsilcilerinin masraflarını ödemekle yükümlüdür. Başkanın masrafları ile diğer masraflar Akıd Taraflarca yarı yarıya ödenir. Hakem heyeti masrafların karşılanması için bunlar dışında başka bir çözüm yolu kanarlaştırabilir. Hakem heyeti uygulıyacağı usulleri kendisi tâyin eder.

Madde — 56.

Bu Sözleşmeye bağlı nihai protokol bu Sözleşmenin ayrılmaz bir parçasıdır.

Madde — 57.

Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine Sözleşmenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde aksine bir beyanda bulunmadığı takdirde, bu Sözleşme Berlin Landı için de muteber olur.

Madde — 58.

(1) Bu Sözleşme yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl için muteberdir. Her defasında bir yıllık müddetin sona ermesinden üç ay evvel Sözleşmenin yürürlükten kaldırılacağına dair yazılı ihbarda bulunulmadığı takdirde, mütaakip senelerde de yürürlükte kalır.

(2) Bu Sözleşmenin yürürlükten kalkması halinde, Akıd Taraflar mevzuatına göre yabancı memlekette ikamet etmiş olması dolayısıyla yardım alma hakkının kaldırılması, yardımın kesilmesi veya durdurulması hususlarındaki sınırlayıcı hükümler nazara alınmaksızın Sözleşmenin yürürlükten kaldırıldığı tarihe kadar kazanılan haklar hakkında bu Sözleşme hükümleri uygulanır.

Madde — 59.

(1) Bu Sözleşme tasdik edilir ve tasdik belgeleri mümkün olan en kısa zamanda Ankara'da teati edilir.

(2) Bu Sözleşme, tasdik belgelerinin teati edildiği ayı takilmeden ikinci ayın birinci günü yürürlüğe girer.

Usulü dairesinde yetkili kılınmış aşağıda imzaları bulunan kimseler, yukardaki hususları tasdik zmnında bu Sözleşmeyi imzalamış ve mühürlemişlerdir.

Bu Sözleşme, Bonn'da otuz Nisan bin dokuzyüz altmışdört tarihinde, ikisi Türkçe ve ikisi Almanca olmak ve her iki metin aynı derecede muteber bulunmak üzere, dört nüsha halinde tanzim edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti  
adına

Federal Almanya Cumhuriyeti  
adına



**Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında Sosyal Güvenlik konusunda yapılan Sözleşmeye ait Nihai Protokol**

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında Sosyal Güvenlik konusundaki bu Sözleşmenin bugünkü imzası sırasında. Âkîd Tarafların Sözleşmeyi imzalamış bulunan yetkili temsilcileri aşağıdaki hususlarda mutabakata varmış olduklarını beyan ederler;

(1) Türkiye Çalışma Bakanlığı tarafından kanunların verdiği yetkiye dayanılarak çıkarılan genel emirler de, Sözleşmenin 1 nci maddesinin (2) nci fıkrasında belirtilen tüzük mahiyetindedir.

(2) Sözleşme, 2 nci maddede belirtilen mevzuatta ileride yapılacak değişikliklere de şâmilidir. Sözleşme, ileride Türk mevzuatında Sosyal Sigortanın diğer çalışanlar zümresine teşmili, sigortalının eş ve çocuklarının hastalık sigortasından yararlanmaları, işçilerin çocukları için çocuk zammı ödenmesi hususlarına da teşmil olunur. Sözleşmenin 14 ncü, 15 nci, 20 nci, 21 nci ve 48 nci maddelerinde söz konusu olan Makamların isimlerinin değiştirilmesi halinde Sözleşmedeki isimler değişmiş sayılır.

(3) Sözleşmenin 4 ncü maddesinin (1) nci fıkrası, Alman Sosyal Sigorta Mercilerinin kendi takdirlerine göre ödeyebilecekleri gelir ve aylıklar hakkında uygulanmaz.

(4) Sözleşme, 8 nci madde hükümleri saklı kalmak şartıyla, Âkîd Taraflardan birinin ülkesinde ikamet eden mülteciler hakkında da uygulanır. Mültecilerin Hukukî Durumları hakkındaki 28 Temmuz 1951 tarihli Sözleşmenin (Cenevre Mülteciler Sözleşmesi) 1 nci maddesinde tarif edilen kimseler mülteci sayılırlar. Sözleşmenin 35 nci maddesi Türk Vatandaşı ve mülteciler hakkında da uygulanır.

(5) Sözleşmenin 5 ilâ 7 nci maddeleri ile 9 ncü maddesi hükümleri Âkîd Taraflardan birinin mevzuatına göre mecburi olarak sigortaya tabi tutulma bakımından, çalışmaların muadili olan kimseler hakkında da uygulanır.

(6) Sözleşmenin 8 nci maddesinin 1 nci fıkrasında belirtilen kimseler hakkında 20 ve 21 nci maddeler hükümleri uygulanmaz.

(7) Her iki Âkîd Taraf Sosyal Sigorta Mercileri, Sözleşmenin V nci bölümüne göre aylık bağlanması için gerekli şartları yerine getirmiş olanlara tahsis muamelesi sırasında gerekli avansları verirler.

Bu nihai Protokol Bonn'da Otuz Nisan bin dokuzyüzaltmışdört tarihinde ikisi Türkçe ve ikisi Almanca olmak ve her iki metin de aynı derecede muteber sayılmak üzere dört nüsha halinde tanzim edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti adına

Federal Almanya Cumhuriyeti adına